

ISBN: 978-625-7303-76-7

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 455

Düşünce

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Dizi Editörü

Ayhan Demir

Editör

Ayşe Nur Rana

Düzeltili

Hümeyra Okuyan

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Mayıs 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 49619

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad.

No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok

Kat: 2 34310 Haramidere -

Avcılar / İstanbul Sertifika No: 44452

Tel: 212 412 17 00

© Orijinal adı *Robovi Biti Neçemo - Govori 1990-1995* olan bu kitabın Türkiye'de tüm yayın hakları Telif Sözleşmesi gereği Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ne aittir.

Köle Olmayacağız

Konuşmalar 1990-1995

ALİYA İZETBEGOVİÇ

TÜRKÇESİ

EDİNA NURİKİÇ

KETEBE

Aliya İzetbegović

8 Ağustos 1925 tarihinde Bosna Hersek'in Bosanski Şamats kentinde dünyaya geldi. İki yaşında iken ailesi ile birlikte hayatının geri kalan kısmını geçireceği, Saraybosna'ya taşındı. 1944 yılında liseden mezun oldu.

Gençlik yıllarında İslami çalışmalara ve Müslümanların sorunlarına ilgi gösterdi. 1946 yılında, El Hidaye Teşkilatı'nın gençlik kolları konumundaki, Genç Müslümanlar (Mladi Müslümani) teşkilatına üye olduğu gerekçesiyle, üç yıl hapse mahkûm edildi.

Hapisten çıktıktan sonra önce ziraat fakültesine gitti. Ardından buradaki eğitimini yarıda bırakıp, hukuk fakültesine kayıt yaptırdı. Daha sonra kendini entelektüel çalışmalara vererek, 1970 yılında *İslam Deklarasyonu*'nu yayımladı. On yıl sonra da *Doğu ve Batı Arasında İslam*'ı tamamladı. 1983 yılında, düşüncelerinden dolayı, bir kez daha 14 yıl hapse mahkûm edildi. Bu sürenin beş yılını hapiste geçirdi.

Yugoslavya'nın dağılma sürecinde Demokratik Eylem Hareketi (SDA) isimli partiyi kurdu, genel başkan seçildi. Komünist rejimin çökmesinin ardından, Haziran 1990'da yapılan ilk seçimde, Bosna Hersek Federal Cumhuriyeti Devlet Başkanı seçildi. Sırp ve Hırvat güçlere karşı yürütülen bağımsızlık savaşında başkomutanlık görevini üstlendi. 1995 yılında, savaşı sonlandıran Dayton Antlaşması'nı imzaladı.

1996 yılında yapılan seçimlerde, üçlü başkanlık konseyine seçildi. 2000 yılında sağlık problemlerini gerekçe göstererek, başkanlık görevinden istifa etti. Üç yıl sonra 19 Ekim 2003 tarihinde, Saraybosna'da vefat etti. Kovacı mezarlığında, birlikte bağımsızlık mücadelesi verdiği şehitlerle birlikte, defnedildi.

Boşnakça yayımlanmış kitapları: *İslami Yeniden Doğuşun Problemleri-İslam Deklarasyonu* (Problemi Islamskog Preporoda-Islamska Deklaracija), *Doğu ve Batı Arasında İslam* (İslam Između Istoka i Zapada), *Özgürlüğe Kaçışım-Hapishaneden Notlar 1983-1988* (Moj Bijeg u Slobodu-Bilješke iz Zatvora 1983-1988), *Anılar-Otobiyografik Kayıt* (Sjećanja-Autobiografski Zapis), *Bosna Büyük Sırdır-Röportajlar 1989-1995* (Bosna je Velika Tajna-Intervju 1989-1995), *Bilgi ve Güç Zamanı-Röportajlar 1996-2003* (Doba Znanja i Strpljenja-Intervju 1996-2003), *Köle Olmayaçagız-Konuşmalar 1990-1995* (Robovi Biti Nećemo-Govori 1990-1995), *Soğuk ve Acılı Barış Günleri-Konuşmalar 1996-2003* (Dani Hladnog i Gorkog Mira-Govori 1996-2003), *Dünyaların Kavşağında Bildiriler, Raporlar, Mesajlar, Mektuplar 1990-2003* (Na Razmeđu Svjetova-Izjave, Obračanja, Poruke, Pisma 1990-2003), *İnsan Seçiminin Onuru* (Dostojanstvo Ljudskog Izbora).

Edina Nurikić

1985 yılında Bosna Hersek'de doğdu. Tuzla Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunu. Yüksek lisans eğitimini Saraybosna Üniversitesi Orta Doğu Dilleri Bölümü'nde tamamladı. Aynı üniversitede Türk Edebiyatı alanında araştırma görevlisi olarak doktora çalışmalarına devam etmektedir. **Çevirdiği eserler;** 1. Geçer, Genç Osman: *Safvet Bašić – Jedan osmanski intelektualac u Bosni i Hercegovini*, Arhiv Tuzlanskog kantona, 2009 god., Tuzla. 2. Çolak, Ali: *Život izgubljenog plavetnila*, Connectum, Sarajevo, 2010. 3. Miović, Vesna: *Kavşaktaki Bilgelik: Dubrovnik Cumhuriyeti ve Osmanlı Devleti Döneminden Olaylar*, Kartolina, Dubrovnik, 2010. 4. Karahasan, Dževad: *Göç Günlüğü*, Connectum, Sarajevo (Basım aşamasında). 5. Kenan Šurković, Elvira Bojadžić, *Saraybosna'da Osmanlı Mimarisi*, Monolit, Sarajevo, 2017. 6. *Institucije islamske civilizacije*, CNS, Sarajevo, 2017, *Doğu Batı Arasında İslam*, Ketebe, İstanbul, 2019.

İÇİNDEKİLER

Bosna Hersek Sadece Kendine Ve Halklarına Aittir.....	7
Suçluları Affetmeye Hakkımız Yok.....	15
Bosna'nın Sahiplenilmesinden Bıktık.....	17
Bizim Zengin Ve Değerli Bir Tarihimiz Vardır.....	23
Egemenlik Kararı Bosna'nın Kendisine Ait Olmalıdır.....	26
Bir Daha Asla Boynumuz Bükük Yürümeyeceğiz.....	35
Sınırlar Zorla Değiştirilemez.....	37
Biz Aşırılık ve Radikalizm Vadetmiyoruz.....	41
Bosna Hersek Eşsiz Bir Kültür Ve Medeniyet Hazinesidir.....	45
Köle Olmayacağız.....	49
Kendi Yolunu Seçme Hakkı.....	56
Bosna Hersek Bir Soykırım Sahnesine Dönüşmüştür.....	62
Avrupa Bosna'da Savunuluyor, Belki De Gömülüyor.....	65
Nefsi Müdafaa Hakkımız Yadsınamaz Bir Haktır.....	71
Biz Mağlup Değiliz.....	73
Bizi Savunun ya da Kendimizi Savunmamıza İzin Verin.....	76
Milletimiz İçin Kader Tayin Edici Karar.....	80
İç Savaş Değil, Saldırı.....	92
Her Türlü Adil Barışı Kabul Edeceğiz.....	99
Halkın Kendinden Bildiği Ordu.....	102
Sırplar ve Hırvatlar Olmadan Toprak Bütünlüğüne Sahip Bir Bosna Olamaz.....	115

Tünelin Sonundaki Işık.....	136
Her Şey Yavaş Yavaş Yoluna Girecek	153
Adil Bir Savaş Ve Haksız Bir Barış Arasında.....	161
Halkın Birliğini Koruduk.....	167
Bosna Balkanlarda Bir Toprak Parçasından İbaret Değildir	179
Özgürlük Mücadelesi Zor, Kaybetmek de Zor.....	187
Doğuda ve Batıda İyi Olan Her Şeye Açığız.....	192
Hayata Anlamını Veren Özgürlüktür	198
Dünyanın Ahlakı, Gücü Ve Güçsüzlüğü Bosna'da İfadesini Bulmaktadır.....	205
Dünya Bosna Hersek'teki Soykırıma Neden Gözlerini Yumuyor.....	211
Bosna'nın Zor Fakat Şanlı Dönemi.....	220
Öncelikli Görevimiz: Devletimizi Korumak ve Güçlendirmek.....	230
Bosna Hersek Ordusu Ülkeyi Özgürlüğüne Kavuşturmadı Fakat Onu Başarıyla Savundu.....	250
Bosna Hersek Devlet Öznelliğini Sürdürüyor.....	269
Bosna Güzelliklerle De Savunulmuştur	275
İşleyebilecek Bir Devlete İhtiyacımız Var.....	281
En Üstün Hedefimiz Barışı Korumaktır	287
Dayton Anlaşması Bosna Hersek İçin Bir Fırsattır	291

BOSNA HERSEK SADECE KENDİNE VE HALKLARINA AİTTİR

(SDA'NIN (DEMOKRATİK HAREKET PARTİSİ)
KURUCU TOPLANTISINDA YAPILAN KONUŞMA)

Saygıdeğer dostlar,

Bugünkü kurulda partimizin program deklarasyonu tam metin halinde okunacağından, bugün burada uzun bir program konuşması yapmama lüzum yoktur. Gündem maddelerimiz oldukça yoğun, bu yüzden konuşmaların kısa tutulmasını ve tekrardan kaçınılmasını konuşmacılarımızdan özellikle rica ettik. Bundan başka, ifade etmek ve duymak istediğimiz çok konu vardır. Bu nedenle ben konuşmamı bazı giriş notları ile sınırlı tutacağım.

Konuşmama, geniş bir coğrafyada milyonlarca insan için hürriyetin tekrar hasıl olduğu 1989 yılını kendime ve sizlere hatırlatarak başlıyorum. Sonlanmakta olan bütün bir milenyum boyunca, bu şanlı yıl ile kıyaslanabilecek yalnızca birkaç tarih vardır. Bunlar muhtemelen İstanbul'un düşüşü, Amerika'nın keşfi ve Fransız ihtilalidir. Belki de muasırlar meselenin büyüklüğünü ve önemiyetini kimi zaman hissedemiyorlar. Açıktır ki bunun için belirli bir tarihi mesafe gereklidir. Ancak şimdiden görülmektedir ki burada devasa sonuçları ile birlikte

müthiş bir dönüm noktası söz konusudur. Dünya artık eski dünya değildir ve artık hiçbir şey aynı olmayacaktır. Diktatörlük ve tek görüşlülüğün, insan ölçütünün ve iradesinin dışındaki ekonomik ve sosyal projelerin, gulagların, ıssız adaların ve monte edilmiş davaların dünyası geri dönüşsüz bir şekilde tarih sahnesinden çekilmektedir. Dünyada Tanrısız ve insansız, hatta Tanrı'ya ve insana karşı bir cennet kurma çabaları büyük bir hezimete uğramıştır.

Yugoslavya manzarası neredeyse Maniheistik bir resim ortaya koymaktadır. Özgürlük, kuzeydeki iki cumhuriyette galip gelmiş, ülkenin geri kalanında ise hâlâ büyük zorluklar ve engellerle mücadele etmektedir. Bazı zamanlar akıbeti belirsiz görünmektedir. Bosna Hersek'teki durum pek çok yönden yetersiz kalmaktadır. Ekonomi, çöküşün eşiğindedir, insanların büyük bölümü ise uzun zamandır yoksulluk sınırında veya bu sınırın altında yaşamaktadır. Bosna Nehri vadisi, ta Tuzla'ya kadar ekolojik felakete teslim olmuş, Krayina'ya ise binlerce insanın bel bağladığı büyük bir projenin iptaliyle adeta diz çöktürülmüştür. Böylelikle, bugün Bosna'yı zorlayan problemleri dört ana grupta tespit etmiş oluyoruz. Bunlar ekonomik, sosyal, ekolojik problemler ve Krayina'ya özgü "Agrokomerc" meselesidir. Partimiz bu problemlerle uğraşmak ve çözümler getirmek üzere dört adet uzman heyet kurmayı amaçlamaktadır.

Ancak, Bosna'nın karşı karşıya kaldığı en büyük sorunlar bunlar değildir. Bağımsız bir devlet, bir cumhuriyet olarak varlığımızı tehdit eden asıl tehlike ülkemiz üzerinde dolaşmaktadır.

Burada, tamamen haklı sebeplerle karşımıza çıkan ilk soru şudur: Nasıl oldu da böyle bir duruma düştük? Bosna, eski Yugoslavya ve son savaştaki görece kısa kesintiler haricinde, neredeyse 1000 yıldır müstakil bir politik bölge olarak varlığını sürdürmüştür. Kulin Ban'ın mektubu Balkanlar'daki Sloven

devletleri arasında elimize ulaşan en eski devlet evrakı olup, halk dilinde yazılmış bir belge olması ile de Avrupa milletleri arasında türünün en eski örneğidir. Öyleyse nasıl oluyor da birtakım mihraklar bugün devletimizi inkar edebiliyor, açıkça ve kendilerinden emin bir şekilde ülkemizi bölme ve parçalama planları yapabiliyorlar?

Bunun pek çok sebebi vardır ancak en önemli sebep Bosna'nın son 40 yıldır kendi halklarına değil, parti bürokrasisine ait olmasında yatmaktadır. Böylece kendi suretini ve kimliğini, dolayısıyla diğer birçok karakteristik özelliğini kaybetmiştir. Bugün kendi arasında çekişen ve iyice zayıf düşmüş bu bürokrasi, mülkiyeti koruma kabiliyetini yitirirken, Bosna kimsesiz kalmakta, bu talihsiz ülkenin üzerine büyük sürüler halinde akbabalar üşüşmektedir.

Kimlikten bahsetmişken, müstakbel partimizin Müslümanlık-Boşnaklık ikilemi ile ilgili tutumunu açıklayarak bir parantez açmak istiyorum. Bu meseleyi tartışmaya açan biz değiliz, mesele kamuoyunda tartışılmaktadır ve öyle görünüyor ki, biz buna dahil olsak da olmasak da çok daha sıklıkla tartışılmaya devam edecektir. Partimiz de bu millete ait herhangi bir meselede geride kalacak değildir.

Söz konusu ikilem (Boşnaklar-Müslümanlar) konusunda altı çizilmesi gereken ana nokta şudur ki, Bosnalı Müslümanlar oldukları şeydir, aradaki fark ise yalnızca isimlerden ibarettir. Her iki isim de tam olarak aynı etnik bölgeyi kapsamakta ve mesele, pratikte bu iki isimden hangisinin daha uygun olduğu tartışmasına indirgenmektedir. “Boşnak” adını savunanlar “Müslüman”ın milli değil, dini bir kimlik olduğunu iddia etmekte ve argümanlarını temellendirmede tarihe atıfta bulunmaktadırlar. Ayrıca, Müslümanca değil Boşnakça konuştuğumuzu, mutfak, mimari ve giyimimizin Bosna menşeli olduğunu (her ne kadar din her kültürde olduğu gibi buraya da güçlü bir damga vurmuşsa da) ve nihayet Bosna adı verilen